

Θεοίον Κενόμοιο

Δουί ιρα) = Λόρι

ΘΕΑΤΡΟΝ
ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ

ΘΕΑΤΡΙΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ : Ν. ΣΟΦΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΧΕΙΜΕΡΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1993 - 1994

ΘΙΑΣΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΟΡΝ

Ἐκ τοῦ ἔργου τοῦ
ΓΚΟΓΚΟΛ

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΕΝΟΣ ΤΡΕΛΟΥ

Θεατρική Διεύθυνση : ΡΟΖΕ ΚΟΤΣΙΟ
ΣΥΛΛΗΨΗ : ΣΥΛΛΗΨΗ
Μετάφραση : ΚΡΕΤΑ ΣΤΑΜΑΤΟΥ
Σκηνοθεσία : ΖΑΝ ΤΑΣΣΟ
Σκηνογραφία : ΜΑΡΙΝΑΣ ΚΑΡΕΛΛΑ

YOUNG MAN
STYLING BY [illegible]

ZAN TAZZO

«Ο Βασίλης είπα' ίγώ!»

«Είμαι κατάλληλος όταν δούσα τους σκύλους να μιλάνε φησι άνθρωποι!»

ΠΡΙΝ ΑΝΟΙΞΕΙ Η ΑΥΛΑΙΑ

Όταν άρχισα νά διαβάζω τό «Ήμερολόγιο ένός τρελοφ» σκέφτηκα πώς ό Γκόγκολ δέν αγαπάει τόν ήρωά του. Στίς πρώτες σελίδες θάλεγα κανείς πώς ό συγγραφέας χλευάζει περισσότερο τόν Αλέξανδρο Ήβάνοβιτς Ποπρίστσιν παρά τόν συμπαθεί. Ή μεγαλομανία τοφ ήρωα, έλεγα, είναι ό στόχος τοφ έργου. Έδώ κάνω μιá παρένθεση. Τό ήμερολόγιο γράφτηκε σέ μορφή διηγήματος από τόν Γκόγκολ. Ό ROGER COGGIO και ή SILVIE LINAUD πού τό διασκεύασαν γιά τό θέατρο δέν άλλαξαν τίποτα, απόλύτως τίποτα. Άσήμαντα πράγματα προσέθεσαν στό κείμενο και τίποτα δέν άφείρασαν. Ή κίνηση, τό σκηνικό δίνουν τή θεατρικότητα και τό ζωντάνημα τοφ λόγου από τό σκηνοθέτη και τόν ήθοποιό, τό κάνουν θεατρική δημιουργία.

Ξαναγυρίζω στίς άρχικές μου σκέψεις και αντιδράσεις από τήν πρώτη μου έπαφή μέ τό κείμενο. Σάτιρα σκέφτηκα κάνει ό συγγραφέας. Αίτούς τοίς τύπους άλλωστε τοίς συναντώ κανείς συχνά στά έργα και στά πεζογραφήματα τοφ Γκόγκολ. Άμείσως μούρθε στό νοφ έκείνος ό τύπος στόν «Επιθεωρητή» πού πλησιάζει τόν Χλαστυκόφ — ψευτοεπιθεω-

ρητή — και τὸν παρακαλεῖ ὅταν πάει στὴν Πετρούπολη νὰ πληροφορηθῆ τὸν Τσάρω ὅτι σὲ μιὰ Ρωσικὴ ἐπαρχία ζεῖ ἓνας Πέτρος Ἰβάνοβιτς Ντόμτσιτσου. Δὲν ζητεῖ τίποτα ἄλλο, δὲν ποθεῖ τίποτ' ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ μάθῃ ὁ Τσάρω τὴν ὑπερξί του. Νόμισα λοιπὸν πὺς ἀδερφέκι ἢ ξαδερφέκι τοῦ Πέτρου Ἰβάνοβιτς Ντόμτσιτσου εἶναι κι' ὁ Αἰζέντιος Ἰβάνοβιτς Προπρίστσιν. Ὅσο ὅμως προχωροῦσα στὸ διάβασμα, ἡ πρώτη αἰσῆ μ' ἔγκατέλειπε, ἔρριψε, κι' ἓνα πλῆθος ἄλλων σκέψεων καὶ κυρίως συναισθημάτων μὲ κυρίεωσα. Αὐτὸς ὁ ὑπαλληλάκος δὲν εἶναι ἓνας τύπος, εἶναι ἓνας ἄνθρωπος, ἓνας ὁλόκληρος κόσμος. Ἐνας κόσμος ποὺ ἔρχεται σὲ σύγκρουση μ' ἓναν ἄλλο κόσμο. Αὐτὴ ἡ σύγκρουση εἶναι τραγικὴ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἔχη κανένα ἄλλο ἀποτέλεσμα παρὰ τὴν τρέλα ἢ τὸ θάνατο. Τί εἶναι ὅμως ἡ τρέλα; Δὲν εἶναι ἓνας θάνατος;

Στὸ ἔργο ὑπάρχει ἓνα μόνο πρόσωπο. Ναι, ἓνα πρόσωπο ὁρατὸ καὶ ἀμέτρητα ἀόρατα ποὺ τὴν παρουσία τους ὅμως τὴν αἰσθανόμαστε κάθε στιγμῇ. Ὁ κόσμος τοῦ Προπρίστσιν εἶναι ἑμπρὸς μας τόσο, ὅσο εἶναι ἑμπρὸς μας καὶ ὁ ἄλλος κόσμος ποὺ καταπατᾷ τὸν καίμενο τὸν ὑπαλληλάκο, τὸν ταπεινώνει, τὸν περιφρονεῖ, τὸν ξεκατελιζει. Κι' αὐτὸς ὁ γόρω του κόσμος δὲν τοῦ μιλά παρὰ μόνο γιὰ νὰ τὸν βρῆσι, νὰ τὸν κοροϊδέψῃ, νὰ τὸν ταπεινώσῃ. Ὁ Προπρίστσιν φαντάζεται αὐτὸν τὸν κόσμο σὺν κάτι μεγαλειώδες, ἀπροσέλαστο, δυναρῶδες γιατί σ' αὐτὸν τὸν κόσμο ἀνήκει ἡ ἀγαπημένη του, ἡ κόρη τοῦ Διευθυντοῦ ποὺ κάθε φορὰ ποὺ τὴ συναντᾷ ἀντὶ νὰ τῆς ἐξαμολογηθῇ τὸν ἔρωτά του, τὰ χάνει, μπερδεύεται ἢ γλῶσσα του καὶ γίνεται γελοῖος, γελοῖος, γελοῖος. Δὲν ἔχει ποὺ νὰ στραφῇ, ποὺ νὰ μιλήσῃ. Ἡ πρώτη παράκρουση εἶναι ὅταν νομίζει ὅτι ἀκοεῖ τὴ σκυλίτσα τῆς ἀγαπημένης του νὰ μιλήῃ μὲ μιὰ ἄλλη σκυλίτσα. Ἀκοεῖ ἓναν ὁλόκληρο διάλογο ἀνάμεσα στοὺς σκύλους καὶ μάλιστα μαθαίνει πὺς οἱ δύο σκύλοι ἀλληλογραφοῦν. Ὅταν λογικεύεται λέει: «Ὁμολογῶ πὺς ἐδῶ καὶ κάμποσο καιρὸ μοῦ συμβαίνει καμμιά φορὰ ν' ἀκοεῖ καὶ νὰ βλέπω πράγματα ποὺ κανένας ποτὲ δὲν εἶδε κι' ὅσα ἄκουσε. Φλέγεται ἀπ' τὸν ἔρωτα καὶ ἀπὸ τὴ δίψα νὰ γνωρίσῃ τοὺς μεγάλους, τοὺς ἰσχυ-

ρούς, τοίς πετυχημένους. Ἡ μόνη λύση, μέσα σ' αὐτή τήν ἀπόγνωση εἶναι τὰ σκίλια. Αὐτή εἶναι κατὰ τή γνώμη μου ἡ πιό συνταρακτική σκηνή τοῦ ἔργου. Κλέβει τὰ γράμματα καὶ ὑποτίθεται ὅτι ἔχει γράψει ἢ μιὰ σκυλίτσα στὴν ἀλλη, καὶ κἀκεῖ σπῖτι του νὰ τὰ διαβάσῃ. Τὰ γράμματα αὐτὰ εἶναι γεννήματα τῆς φαντασίας του κι' ἀπὸ κεῖ ξεπροβάλλει ὀλη ἡ Ρώσσιχη ταρωγμένη ψυχὴ του. Στὰ γράμματα αὐτὰ, καὶ δὲν ἔχουνε γράψει φυσικά οἱ σκύλοι, ἀντὶ νὰ κολακεύῃ, νὰ καθησυχάζῃ τὸν αὐτὸ του, γίνεται ὁ ἴδιος σκύλος γιατί ἔτσι ἔχει μάθει νὰ τοῦ φέρονται καὶ αὐτοταπεινώνεται, αὐτοτιμωρεῖται, αὐτοαξιοτιλίχεται. Γιὰ μένα τοῦλάχιστον σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ὁ Γκόγκολ εἶναι μεγαλοφυής. Νὰ βάζῃ ἕναν ἄνθρωπο νὰ γνωρίζῃ τοὺς γύρω του ἄνθρώπους μέσα τῶν σκύλων γιατί ὁ ἴδιος δὲν μπορεῖ τοίς ἀνθρώπους νὰ τοὺς πλησιάσῃ, εἶναι κατὰ τή γνώμη μου σύλληψις συγκλονιστική. Μέσα ἀπὸ αὐτὰ τὰ γράμματα βγαίνει ὀλος ὁ καίμως τοῦ Αἰζέντιου Ἰβάνοβιτς. «Ἐγὼ τή γνώμη», λέει, «πὸς τὸ νὰ μοιράζεται κανεὶς τίς σκέψεις, τὰ συναισθήματα καὶ τίς ἐντυπώσεις μὲ τὸν ἄλλον, εἶναι μιὰ ἀπὸ τίς μεγαλύτερες εὐτυχίας πάνω στὴ γῆ».

Εὐτυχία καὶ δὲν τή γνώρισε ποτέ. Αὐτὸς ὁ ταπεινωμένος ὁ ἐξευτελισμένος, ὁ κόμπωχος τρελλαινεται. Γίνεται Βασιλεὺς. Δὲν θίλλο νὰ συνεχίσω γιατί φοβῆμαι πὸς ἔχω κοιράσει τὸν ἀναγνώστη. Σὲ λίγο τὸ ἔργο θ' ἀρχίσῃ καὶ θὰ μιλήσει μόνο του.

Πολλοὶ μὲ κατηγορήσαν καὶ ὀλλοὶ μὲ ἐχλεύασαν σὴν ἕναν ὀλλο Ποπρίστσιν.... καὶ τὸλμησα ν' ἀνεβάσω ἕνα ἔργο καὶ κσιζω μόνοος μου. Καλὴ μουσική δὲν ἀπολαμβάνει κανεὶς μόνο ἀπὸ συμφωνιακὺς ὀρχήστρες ἀλλά κι' ἀπὸ ρεσιτάλ πιάνου. Τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὸ θέατρο ἂν τὸ κσιμένο εἶναι καλὸ καὶ φυσικά καί.... τὸ πιάνο. Ἐγὼ ὀμως ρωτῶ τὸ αὐτὸ μου πὸς τὸλμησα ν' ἀποφασίσω νὰ κσιζω ἕνα τίτσιο ἔργο χωρὶς νὰ εἶμαι καθὸλου βέβαιος ὅτι μπορῶ ν' ἀνταποκριθῶ στὶς τόσο δὺσκόλες καὶ ποικίλες ἀπαιτήσεις του.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΟΡΝ

ΝΙΚΟΤ ΚΑΖΑΝΤΣΙΑΝ

ΝΙΚΟΛΑΤ Β. ΓΚΟΓΚΟΑ

Ὁ Νικόλαος Βασίλιε-
βιτς Γκόγκολ (1809-1852)
γεννήθηκε στὴ χαροῦμενη,
εὐδαιμονική Οὐκρανία· σ' αὐ-
τὴν χρωστᾷ τὴν εὐπράξαλη
καὶ τολμηρὴ του φαντασίη
καὶ τὸ χιούμορ ποὺ συχνά

λείπει ἀπὸ τὸν βαρὺ Μεγαλορῶσο· οἱ Οὐκρανοὶ ἀγαποῦν
τοὺς χοροὺς, τὰ ἔλαφρά, παιχνιδιάρικα τραγοῖδια, τὰ φαν-
ταχτερά χρώματα.

Ὁ Γκόγκολ ἀναγκάζεται, νεώτερος ἀκόμα, νὰ φύγει στὴν
Πετρούπολη καὶ νὰ διοριστῆι γραφεὺς σὲ κάποιο ἔργο. Πι-
νίγεται στὴ θέση αὐτή, θέλει νὰ γίνῃ ἠθοποιός, τὸν ἀπο-
πέμπουν κι' ἀρχίζει τότε νὰ γράφει.

Ἐκδίδει τὸ «Ἀραβογεῖτα», ὅπου ἀνάμεσα σὲ διάφο-
ρες ἱστορικές μελέτες, ὑπάρχουν καὶ τρία διηγήματα ποὺ
χαρακτηρίζουν πιστὰ τὴν ἐξέλιξη τοῦ Γκόγκολ· 158 βρι-
σκομε πιά τὴν ἐξαισία περιγραφῆς, μιὰ ρεαλιστικὴ, μιὰ
φανταστικὴ, τῆς μεγάλης λαοφύρου τῆς Πετρούπολεως «Νέφ-
σκι» ἀρχίζει νὰ λατρεύεται πιά τὸ δαιμόνιο τοῦ Γκόγκολ.
Τέλος στὸ τρίτο διήγημα, τὸ «Ἡμερολόγιο ἐνὸς τρεῖλο»,
καθὸς καὶ στὸν «Μαντίε» ποὺ ἔγραψε τὴν ἴδια ἐποχὴ, ὁ
Γκόγκολ ἀναδεικνύεται πιά μεγαλοφυῆς μελοισγράφο.

Πρῶτη φορὰ μὲ τὴση χαρακτηριστικότητι καὶ χιούμορ
καὶ συνάμα μὲ βαθύτατη συμπάθεια καὶ πικρία ζωντάνεων

στή ρωσική φιλολογία οι ταπεινές, βασανισμένες, άσημαντες ζωές των μικρών υπαλλήλων. Πώς τρέμουν, πώς μαχνοποιοούνται και υπερνούνονται οι ψυχές τους, πόσο οι έπιθυμίες τους είναι γελοίες κι ανάξιες λόγου — και συνάμα άπροσπέλαστες! Οι κολασμένοι αότοι της ταπεινής ζωής ζητούν να ξεφύγουν την κόλασή τους, πιδόντας κάτι ύψηλό και δύσκολο: ο 'Ακάκιος 'Ακάκιεβιτς λαχταρά ν' αποκτήσει ένα μαντίλι, ο ήρωας του «'Ημερολογίου», ο Ποπρίστσιν, λαχταρά τή θυγατέρα του έξαχάτατου κυρίου Δισσθοντή πηγαίνει στο θέατρο, διαβάζει βφημερίδες, έχει ιδέες πολιτικές και φιλοσοφικές. Είναι άβόσταχα κομικός και συνάμα μής συγκινεί και κλαίμε — γιατί νοιάζουμε πώς δλες του οι γελοιοότητες, δλες του οι έπιθυμίες ένα μονάχο σκοπό έχουν: ν' άνοσάνει ή ψυχή του κινείται, να κάνει φτερά να φύγει από την δβλία πραγματική ζωή.

Όταν μαθαίνει πώς ή κοπέλλα του άνειροπολοόσε άρραβωνιάζεται μ' έναν εύγενή αόλικό, ο καημένος ο Ποπρίστσιν γράφει στο «'Ημερολόγιό» του! «'Ανοησίες! 'Ο γάμος δέν πρέπει να γίνει! Τι θέ παί πώς είναι εύγενής; 'Η εύγένεια είναι ένας τίτλος, κάτι άόρατο που δέν μπορείς να τό πιάσεις με τό χέρια σου. Κανένας εύγενής δέν έχει ένα τρίτο μάτι στο κοίτσιλο, μήτε ή μότη του είναι χρυσή, μά άπαράλλακτα σάν την δική μου, σάν τή μίτα όλων των ανθρώπων». Σιγά σιγά ο Ποπρίστσιν χάνει τό μυαλό του, θεωρεί πώς είναι βασιλιάς της 'Ισπανίας, τον βάζουν στο φρενοκομείο.

'Απόσας μετά τό «'Αραβουργήματα» ο Γκόγκολ δημοσιεύει τόσπερα άλλα οόκρανικά διηγήματα. 'Ο «'Τάρας Μπούλπα» άναπλάθει με δόναμη, με πλοόσια χρώματα, με ήρωική έπική πνοή, τή ζωή των Κοζάκων του παλιού καιροό. Οι «'Παλιοί γειοκτήμονες», «'Πώς ο 'Ίβάν 'Ίβάνοβιτς ήράλισε με τον 'Ίβάν Νικηφόροβιτς», δέν έχουν πιά ειδυλική εύθυμία: είναι δλο πίκρα και σάτυρα. Στήν ταπεινή, τόσο άσημαντη ζωή των ήρώων του, ο Γκόγκολ κατορθώνει να βρει τό αόκνητο ανθρώπινο, τό σημείο που μής ένώννει με τοίς γελοίοις ήρωίς του και μής τοίς κάνει «άδερφοίς». 'Η άναγνώριση των άδερφών—ίδεό, στο καλύτερα έργα του Γκόγκολ, τό μυστικό που μής κάνει να συγκινοόμαστε και να συμπόσοουμε με ανθρώπους τόσο, φαινομενικά, διαφορετικούς από μής.

'Ο Γκόγκολ συνάμα έπιχειρεί να γράψει θεατρικά έργα, φιλοδοξώντας ν' άναβόσει στή σκηνή τή ρωσική ζωή. Γράφει τήν ξεκουστή κωμωδία ο «'Επιθεωρητής» (1834-5) και κατορθώνει να παιχτεί χάρη στήν επέμβαση του τσάρου,

στήν Πετρούπολη. Ὁ ἴδιος ὁ τσάρος παρακολοῦθοσε τὴν πρώτη παράσταση με ζσηρὸ ἐνδιαφέρον καὶ χειροκροτοῦσε· στὸ τέλος λέγεται πὸς εἶπε: «Ὅλος καλὰ μᾶς σιγῶρισε καὶ πρὸ πάντων ἡμένα».

Ὁ Γκόγκολ γράφει ἀκόμα δύο κομωδίες: «Ὁ γάμος», δέπρακτη, κ' οἱ «Παικτες», μονόπρακτη. Γιὰ πρώτη φορὰ στὸν «Γάμος ἀνιβαίνει στὴ ρωσικὴ σκηνὴ μιά νέα τάξη — ἡ μικροαστικὴ, με τὰ παλιά, συντηρητικὰ της ἤθη καὶ τὴν ἀγάπη της στὰ πάτρια.

Σὲ ὅλα τὰ χρόνια τῆς ζηνητείας (1836-48) ὁ Γκόγκολ ἦταν ἀλόκληρος βεθισμένος στὶς «Νεκρὲς ψυχές» του. Ποιὲ, μήτε στὴ ρωσικὴ, μήτε στὴν παγκόσμια φιλολογία, δὲν ἔφτασε σὲ τόση δξότητα ἢ σάτυρο νοῦ ἀνθρώπου.

«Θεὰ μου, πόσο θλιβερὴ εἶνε ἡ Ρωσία μας!», ἀναφάνησε ὁ Ποΐσκιν ὅταν διάβασε τίς «Νεκρὲς ψυχές».

Κατακληκτικὴ, ὀδυνηρότατη, ἐπῆρξε ἡ ἐντύπωση πὸ ἔκαμε τὸ σκοτεινὸ τοῦτο βιβλίο στοὺς μορφωμένους ρωσικοὺς κλέλους. Ὅλη ἡ νεολαία ἀγανάκτησε, ὁ Μπελίνσκι, ὁ μεγάλος θεωμαστής τοῦ Γκόγκολ, ἔγραψε βιωτότατη ἐπιστολὴ στὸν συγγραφεὰ ὅπου τὸν ἀποκαλεῖ «ἀπόστολο τοῦ κνοῦτου καὶ τῆς ἀμάθειας, ὑπερσπιστὴ τοῦ σκοτεινοῦ». Ὁ Γκόγκολ δὲν τοῦ ἀπάντησε. Κατρακυλᾷ ὀλοῦνα ὁ νοῦς του καὶ χάνεται σὲ θρησκευτικὴ ψυχολάθεια. Μαζαίσει ὅλα του τὰ βιβλία καὶ τὰ χειρόγραφα καὶ τὰ καίει· μοιράζει τὴ μικρὴ σύνταξη ποῦ τοῦ ἔδινε ἡ κυβέρνηση στοὺς φτωχοὺς κι αὐτὸς πεθαίνει τῆς πείνας. Κινᾷ, πηγαίνει στὴν Ἱερουσαλὴμ νὰ προσκονῆσαι (1848) κ' ἐπιστρέφει στὴ Ρωσία με παραγμένους πιά τίς φρένας. Ἐπὶ τόσπερα ἔτη γυρίζει ἀπὸ πολιτεία σὲ πολιτεία, ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι, σὲ ζητιάνος με μιά σουκοῦλα στοὺς ὄμους, γεμάτη χειρόγραφα.

Κάποιο σύγχρονός του μᾶς δίνει τὴν εἰκόνα τοῦ Γκόγκολ: «Ἦταν κοντός, στραβοπόδης, κορκαλιάρης, με τρέψια, περιεργότατη μύτη, μ' ἓνα μεγάλο κωταρὸ στὸ μέτωπο». Εἶχε, ὅπως λέει ὁ Τουργκένιεφ, φυσιογνωμία ἀλεποδξ.

Ὁ Γκόγκολ δὲν ἔγραψε πιά ἔκαψε ὀτι χειρόγραφα τοῦ ἀπόμειναν, κυρίως τὸ ἀποτελειωμένο σχεδὸν δεῦτερο μέρος τὸν «Νεκρὸν ψυχῶν». Με τὴν πρόφαση πὸς θέλει νὰ προετοιμασθεὶ νὰ κοινωνήσει, ἀρνιόταν νὰ δεχθεὶ τροφή· ὁ κόμης Ἀλέξης Τολστόι τοῦ εἶχε δώσει ὄσουλὸ στὸ σπίτι του στὴ Μόσχα· προσπάθησαν με τὴ βία νὰ τὸν ταῖσουν, με ὁ Γκόγκολ δὲν ἤθελε πιά νὰ ζῆσει. Μιά μέρα τὸν βρῆκαν νεκρὸ, ἐξανημένο ἀπὸ τίς προσευχὲς καὶ τὴ νηστεία, μαροστὰ στὰ ἱερὰ εἰκονίσματα.

Αυτό είναι

to
Super Steel

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΑΛΥΤΕΡΟ
ΣΤΕΡΕΟΤΙΚΟ ΜΥΣΙΟΝ

προσφέρει
από σπασίμο,
ξερνοσίσιμο
μέ 3 έτοςίτες
τήν έδδδδδδδ

EXCELLENT QUALITY
ΦΘΗΝΟ ΞΕ ΤΙΜΗ
ΑΡΑΧΝΕΙ 19

Super Steel

ΑΠΟΦΕΥΓΕΤΕ ΤΙΣ ΑΠΟΜΙΜΗΣΕΙΣ

ΝΙΚΟΛΑΪ Ε

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ : ΡΟΖΕ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ : Κ

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ : Ζ

ΔΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ : Μ

Δ Ι Α Ν

Αύξηντιος Ίβάνοβιτς Ποπρίστσιν

Διδδδδδδδδ

Τό μακρινός τόν ήβδωσών τοῦ θιάσου γίν
LONDON, Διάρκεί παρακαταθήκη: Σ. Σ

Οι φωτογραφίες είναι τοῦ καλλιτέχνου εστ
Περσέκης Κ Α Φ Α

ΡΥΘΜΟΣ

Βουλή 22

Β Ι Β Λ Ι Ο Χ Α Ρ
ΣΤΑΔΙΟΥ 49

ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΓΡΑΦΕΙΟΝ — ΓΡΑΦΙΚΗ ΥΛΗ — ΒΙΒΛΙΑ

Β. ΓΚΟΓΚΟΛ

Ο ΕΝΟΣ ΤΡΕΛΟΥ

Ε ΚΟΤΖΙΟ - ΣΥΒΛΙ ΛΥΝΩ

ΔΑΤΑ ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ

ΑΝ ΤΑΞΙΟ

ΑΡΙΝΑΙ ΚΑΡΕΛΑΑ

Ν Ο Μ Η

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΟΡΝ

29 Δεκεμβρίου

πεται με τα περιφημα καλλυντικά LEICNER
ΓΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ, Σοφίου 4 - Τηλέφ. 532.716

γράφου Δ. ΚΩΝΙΤΑ, Παπαδομαντοπούλου 57
Α Η Σ, Φυλίσκος 12

**υφασματα
ΕΠΙΠΛΩΣΕΙΣ
ΒΟΥΛΑ-ΚΡΕΤΟΝ**

ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ

ΕΡΜΟΥ 29

Τ Ε Μ Π Ο Ρ Ι Κ Η
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ - ΠΑΙΔΙΚΑ ΕΙΔΗ - ΕΙΔΗ ΣΙΣΤΑΙΩΤΩΣ

ΣΤΑΔΙΟΥ 49

Όσοι λένε ότι είδα και κάποτε καιρό μεθ' αμφοτέρων καιρό φορές να βλέπω και ν' άκουω πράγματα που ποτέ κανείς δεν είδα κι' ούτε άκουσε.

Μα ώρα μακριά απ' την καλή μου βαστάει γιό μίνα όσο άλλωστες χρόνιας.

Καίς ἔν δαουσι αὐτὰ τὰ
σκυλιὰ.

Ἐγὼ καὶ ὁ ταγματάρχης μας θὰ ὑποκινη-
ταί μπροστὸ μου

Β. Γ. ΜΠΙΣΑΙΝΙΚΙ

ΒΗΣΙΑΡΙΩΝΑ ΓΡΗΓΟΡΙΕΒΙΤΣ
ΜΠΙΣΑΙΝΙΚΙ

ΤΟ ΡΩΣΣΙΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΓΚΟΓΚΟΛ

.....Τά διηγήματα τοῦ
Γκόγκολ τὰ χαρακτηρίζει
ἡ ἀπλότης τοῦ μύθου, τὸ
ἐθνικὸν τοῦ χρώμα, ἡ ἀκρί-
βεια τοῦ ἀλήθεια ζωῆς, ἡ

πρωτοτυπία τοῦ καὶ τὸ κωμικὸ στοιχεῖο ποὺ τὰ ἐμφυχών-
νει, στοιχεῖο ποὺ πάντα τὸ νικάει ἕνα βαθύ σίδημα λύπης
καὶ ἀπελπισίας. Ὅλες αὐτὲς οἱ ἰδιότητες ἔχουν μιὰ κοινὴ
πηγή: Ὁ Γκόγκολ εἶναι ποιητὴς, εἶναι ἕνας ποιητὴς τῆς
πραγματικῆς ζωῆς.

Πᾶστε μου τὴν πρώτη σας ἐντύπωση ἀπὸ τὰ διηγήματα
τοῦ Γκόγκολ. Δὲν σὰς ξεφεύγουν ἀθέλητα αὐτὰ τὰ λόγια;
«Πῶσο ἀπλά εἶναι ἔλα, πόσο καθημερινά, φυσικά, ἀληθι-

νά, και ώστόσο πόσο πρωτότυπα και καινούργια!» Και δέν παραξενεύεστε που δε σας ήρθε και σας ή ίδια ιδέα, που δέν μπορέσατε και σας νά βάλετε μέ τό μυαλό σας τά ίδια πρόσωπα, τά τόσο συνηθισμένα, τά τόσο πολύ γνωστά σας, και που τόσο συχνά θέχετε συναντήσει; που δέν μπορέσατε τά πρόσωπα αυτά νά τά τοποθετήσετε στις ίδιες καταστάσεις, τις τόσο κοινές, συνηθισμένες και άφώρητα βεβαιές στην πραγματική ζωή, μά τόσο έλευστικές και γοητευτικές στην ποιητικήν απόδοση; Έδώ έχουμε τό πρώτο χαρακτηριστικό γνώρισμα ενός πραγματικού έργου τέχνης. Ύστερα; Δέ νοιάθετε τέτοιαν οικειότητα μέ τό κάθε πρόσωπο στά διηγήματά του, σά νά τό γνωρίζετε από καιρό και σαν νάχατε από χρόνια ζήσει μαζί του; Δέν συμπληρώνετε μέ τή φαντασία σας τό πορτραίτο του, που ό συγγραφέας τώδωσε, ώστόσο, κιόλας, σ' έλο του τό βάθος και τό πλάτος; Δέν είσαστε σέ θέση νά του προσθέσετε καινούρια χαρακτηριστικά, κί νά διηγηθείτε γι' αυτό άνέκδοτα που μοιάζει νά τά λησμόνησε και τά παράλειψε ό συγγραφέας; Δέν τά πιστεύετε όλα ίσαμε και τήν τελευταία λέξη, και δέν είσαστε έτοιμοι νά όρκιστείτε πως τό κάθε τι που λέει αυτός είναι ή πιο γνήσια αλήθεια χωρίς ούτε ένα γιώτα παραπάνω; Ποθ πρέπει νά αναζητήσουμε τήν αίτια για όλα αυτά; Ποθ άλλοθι, παρά στο ότι τά έργα έτοιπα φέρνουν τή σφραγίδα του αληθινού ταλέντου, στο ότι πλαστήσαν σύμφωνα μέ τους άμετάβλητους κανόνες τής καλλιτεχνικής δημιουργίας, ή απλότητα του μόθου, ή λιτότητα τής δράσης, ή έλλειψη δραματικότητας, ή άσημαντότητα, άκόμα και ή πεζότητα των γεγονότων που περιγράφει ό συγγραφέας — όλα ταύτα είναι αληθινά και άλάθευτα γνωρίσματα καλλιτεχνικής δημιουργίας; αυτή είναι ή ρεαλιστική ποίηση, ή ποίηση τής πραγματικής ζωής, αυτής τής ζωής που τόσο καλά τήν ξέρουμε.

Δέν παραξενεύομαι διόλου, όπως τό παθαίνουν πολλοί άλλοι, που ό Γκόγκολ τά καταφέρνει τόσο περίφημα, ώστε από τό τίποτα νά φτιάχνει τό πέν, που είναι τόσο τεχνι-

της ώστε να καρδίζει και να γοητεύει τον αναγνώστη με τιποτένιες, με άσημαντες λεπτομέρειες· κι' αυτό γιατί θέ βλέπω να υπάρχει εδώ καμμιά μαστοριά. Όταν ένα μέτριο ταλέντο κανονιάνεται να περιγράψει ισχυρά πάθη και χαρακτήρες με βάθος, καρδώνεται, παίρνει ύφος σοβαρό, βάζει ν' απαγγέλλουν μονόλογους, ξεγαλάει τον αναγνώστη με τό λαμπρό άνοιγμα της σκηνής, με άμορφα πράγματα χωρίς ούσια, με τό ίδιο τό περιεχόμενο, με τον λαμπρό τρόπο διήγησης, με φουσκωμένες φράσεις — με τους καρπούς της πολυμάθειάς του, της κατάρτισής του, της πείρας του από τή ζωή. Μόλις όμως καταπιστεί να δώσει εικόνες από τήν καθημερινή ζωή, από τή συνθημανή πεζή ζωή, — ω, τότε, πιστέψτε με, βάζει σέ μεγάλη δοκιμασία τό ταλέντο του, και τό άτομο, ψυχρό και άθυχο έργο του θά σάς κάνει να πεθάνετε από πλήξη.

...Έχω κιόλας τονίσει πως τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα των έργων του Γκόγκολ είναι ή άπλόττητα του μύθου, ή άπόλυτη αλήθεια ζωής, τό έθνικό χρώμα, και ή πρωτοτυπία. Όλα ταυτα είναι γενικά χαρακτηριστικά· ύστερα έρχεται τό κομικό στοιχείο που τους δίνει ζωή, και που πάντα παραχωρεί τή θέση του, στό τέλος, σ' ένα βαθύ αίσθημα θλίψης και βαρυθυμιάς· αυτό είναι ένα άτομικό χαρακτηριστικό.

...Πάρτε τίς «Σημειώσεις ενός τρελού», αυτό τό γκροτέσκο διήγημα, αυτό τό παράξενο, ιδιότροπο, φανταστικό δράμα του καλλιτέχνη, αυτή τήν καλόκαρδη κοροϊφία της ζωής και του ανθρώπου, της φτωχιάς ζωής και του φτωχού ανθρώπου, αυτή τήν καρικατούρα που μέσα της υπάρχει τόσο άπέραντη ποίηση και τόσο άπέραντη φιλοσοφία, αυτή τήν ποιητικά δοσμένη έξιστόρηση μιας ψυχικής άρρώστιας, που από τήν άποψη αλήθειας και βάθους είναι άλόγιστα έκπληκτική, και άξίζει τήν πένα του Σαίξπηρ· γελάτε ακόμα με τον άπλοϊκό άνθρωπο, μά τό γέλιο σας είναι ανακατωμένο με πίκρα· είναι τό γέλιο εις βάρος ενός τρελού, που ή τρέλα του σάς διασκεδάζει μά σάς φέρνει συνάμα και τή συμπόνια.

ΝΙΚΟΛΑΪ Β. ΓΚΟΠΚΟΛ

ΝΕΚΡΕΣ ΨΥΧΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σ'

(Ἀπόσπασμα)

Εὐτυχής είναι ὁ ταξιδιώτης, πού ὕστερα ἀπ' τὸ μακρινὸ καὶ κουραστικὸ δρόμο: μὲ τὸ χιονόβροχο, μὲ τὶς λάσπες, τὰ κρία, τὰ κοουδονίσματα καὶ τὶς ἐπιδιορθώσεις τῆς καρβίτσας, τοὺς ἄπηνους φρουροὺς τοῦ σταθμοῦ, τὶς βρισιές, τοὺς ἄμαξάδες, τοὺς σιδεράδες καὶ κάθε ἄλλο ἐφιάλη τοῦ δρόμου, βλέπει τὴ γνωστὴ του στέγη, τὶς λαμπίτσες πού ἔρχονται νὰ τὸν ὑποδεχθοῦν, τὶς χαροῦμενες φωνές τῶν ἀνθρώπων πού τρέχουν νὰ τὸν ἀνταμώσουν, τὶς φασαρίες, τὰ τρεχάματα τῶν παιδιῶν, τὰ χαροῦμενα λόγια πού διακόπτονται ἀπ' τὰ φιλιὰ καὶ πού σβήνουν, ἐξαφανίζον κάθε μελαγχολία ἀπ' τὴ σκέψη. Τὶ εὐτυχία γιὰ τὸν οἰκογενειαρχῆ, πού τὸν περιμένει μιὰ τέτοια γυνίτσα καὶ τέτοια ὑποδοχὴ καὶ πόσο θλιβερὴ καὶ πικρὴ γιὰ τὸν ἑργένη.

Εἶνε εὐτυχής ὁ συγγραφεὺς, πού δέπλα στοὺς σκυθρωποὺς καὶ ἀποκροστικούς χαρακτήρες πού γίνονται καταθλιπτικοὶ μὲ τὴν θλιβερὴ πραγματικότητά τους, βάζει τοὺς χαρακτήρες, πού ἐκφράζουν τὴν ὑψηλὴ ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια. Μόσα ἀπὸ τὴ μεγάλη δόνη τῆς ζωῆς καὶ τὸν καθημερινὸ της ἀνεμοστρόφιλο, διαλέγει μερικούς ἐξαιρέσεις, πού δὲν τὶς ἀλλάζει μὲ τὸν ὑψηλὸ σκοπὸ τῆς λύρας του. Δὲν καταβαίνει ἀπ' τὶς ψηλὰ κορφὰς του ν' ἀφουγκραστεῖ τοὺς φτωχοὺς, ταπεινοὺς συνανθρώπους του καὶ νὰ ἀγγίζει τὴ γῆ. Μὰ μένει ἀπορροφημένος ὀλότελα ἀπὸ τὸ δικό του κόσμο, ἀποσπασμένος ἀπ' αὐτὴ καὶ τὶς δυνατὰς εἰκόνας τῆς ζωῆς. Δυὸ φορές εἶνε ζηλευτὴ ἡ τύχη του.

Είνα μέσα σάν σέ αγαπημένη οικογένεια και ή δόξα του
ξηπλώνεται μέ ταχύτητα στό πέρας της γης. Μέ παραπλα-
νητικό καινό λιβανίζει τά μάτια των ανθρώπων. Τούς κο-
λακεύει μέ μαεστρία, κρέβει τή θλιβερή όψη της ζωής και
τούς παρουσιάζει τόν όμορφο άνθρακο! Χειροκροτώντας τον
όλο, τόν ακολουθούν και σέρνονται πίσω άπ' τó θριαμβει-
τικό του άρμα. Γίνεται ποιητής μέ παγκόσμια φήμη και πετό
πάνω άπ' όλες τις σοφίες σάν τόν άιτό που φτερουγίζει ψη-
λότερα άπ' τ' άλλα πετούμενα! Μόνο που άκοον τ' όνομά
του, οι φλογερές καρδιές και διπλασιάζουν τούς χτύπους και
τά δάκρυα πλημμυρίζουν τά μάτια... Δέν ύπάρχει όμοιος σέ
όλοση. Είναι θεός!

Άλλιάτικη όμας είναι ή τύχη του συγγραφέα που άπο-
τολμα νά ξεσκεπάσει όλα άκείνα που κάθε λεπτό στηλώνον-
ται μπροστά στό μάτια του και που δέν βλέπει τό άδιάφορο
μάτι: Τόν τρομαρό και συγκλονιστικό βόμβορο των μαρο-
λογιών μας, που θολώνεται τήν πορεία της ζωής μας. Τό βά-
θος των ψυχών, κομματιασμένων, καθημερινά χαρακτήρων,
που κοχλάζει στό καθημερινό και τις πιο πολλές φορές πι-
κρό και πληκτικό όρόμο μας, που μέ υπεράνθρωπη δύναμη
πασκίζει άκούραστα νά τά προβάλλει άνοιχτά και καθαρά
μπρός στό μάτια του κόσμου. Δέν πρόκειται αυτός ό συγ-
γραφέας νά άπασκάσει τά χειροκροτήματα κανένος. Δέν θέ
δει δάκρυα άναγνώρισης κι' όμόθυμο θαυμασμό, άπ' τήν τα-
ράγμένη ψυχή τους. Μπροστά του δέν πρόκειται νά ξεκατα-
χτεί ή δεκαεξάχρονη κοπελίτσα μέ τόν Ιλιγγο στό κεφάλι
και μέ τόν θαυμασμό του ήρωα. Δέν πρόκειται νά μεθώσει
μέ τήν θελατικότητα των προσφωνήσεων. Δέν πρόκειται νά
ζεφύγει τήν σύγχρονη κρίση, τήν μαροληπτική και χωρίς
άνωτερότητα κρίση, που άποκαλεί πιστόντες και χαμηλές
τις αγαπημένες δημιουργίες του! Θά του άπαντήσει μ' ένα
περιφρονητικό βλέμμα, γιατί τάχα ζευτιλίζει τήν άνθρωπό-
τητα! Θά του άποδώσει τις ιδιότητες των ήρώων που άπο-
καλύπτει, θά του ξεριζώσουν τήν καρδιά, τήν ψυχή και τήν
θεία φλόγα του ταλέντου του. Γιατί δέν μπορεί νά άναγνώ-

ρίξει ή σύγχρονη κρίση, τί είναι τα θεαματουργά γυαλιά και πώς φωτίζονται άπ' τόν ήλιο, μπορούν να δείξουν τήν κίνηση τών μικροοργανισμών που δέν φαίνονται με τό μάτι. Ή σύγχρονη κρίση δέν άναγνωρίζει, πώς χρειάζεται μεγάλο ψυχικό βάθος, για να φωτίσει τήν εικόνα που πάρθηκε άπ' τήν περιφρονημένη ζωή και να τήν έξωφώσει σέ μαργαριτερένια δημιουργία. Ή σύγχρονη κρίση, δέν άναγνωρίζει πώς τό άνώτερο και θριαμβευτικό γέλιο είναι άξιο να σταθεί δίπλα στήν ύψηλή λυρική κίνηση και πώς ένα τεράστιο βάρος υπάρχει άνάμεσα σ' αυτά και στίς κινήσεις και γκριμάτσες του μίμου στό θέατρο. Ή σύγχρονη κρίση δέν άναγνωρίζει τίποτε άπ' αυτά και έκδηλώνεται μέ τυκοφαντίας και κατηγορίες έναντίον του άγνωστου συγγραφέα που είναι άπόκληρος, χωρίς, άπάντηση, χωρίς συμπάθεια. Και μένει μονάχος σάν τόν πεζοπόρο δίχως οικόγένεια, καταμεσίς του δρόμου. Πολύ δύσκολη είναι ή σταδιοδρομία του και στήν μοναξιά του δοκιμάζεται πικρά.

Και πού πολύ δύσκολος είναι ό καθορισμένος άπό μένα δρόμος, που πάω χέρι-χέρι με τούς παράξενους ήρωές μου, φωτίζοντάς τους δλο τό όγκο που τούς φοριόμναι ή ζωή. Για να δώ άνάμωσα άπ' τό όρατό στόν κόσμο γέλιο, τ' όόρατα, τ' άγνωστα σέ "κείνον δάκρυα! Και είναι μακριά άκόμα ίσαμε τότε που μ' άλλο κλειδί θ' άνοίξει ή τρομερή φουρτωμένη και μουγγή χιονοθύελλα και θά σηκωθούν με άγρια φρίκη οί φωτισμένοι έγκέφαλοι όταν θά γίνει άντιληπτή ή μεγαλειώδεια βροντή τών άλλων άποκαλύψεων.

SIEMENS - ESKIMO - ΙΖΟΛΑ

ΨΥΓΕΙΑ - ΘΕΡΜΑΙΤΡΕΣ - ΕΚΥΣΙΜΕΣ - ΠΑΥΗΤΗΡΙΑ

ΣΕ 40 ΔΟΣΕΙΣ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: Α. ΙΚΥΤΑΑΚΟΣ

ΕΟΛΑΚΟΠΟΛΗ 23 & ΑΕΚΑ - ΤΗΛ. 228.819

ΚΑΝΑΝΗ 4 & ΜΕΡΑΙΝ - ΤΗΛ. 612.428

Ὁ Δημήτρης Χόρν γιά τό «ΘΕΑΤΡΟ»

Τό θέατρο διέρχεται κρίση. Μεγάλη κρίση! Οἱ ἄνθρωποι τοῦ θεάτρου ὁδηγοῦν τό ἴδιο τό θέατρο στήν καταστροφή. Οἱ φιλόδοξοι, ἀνεύθυνοι ἀλλά καί ἀπροσανατόλιστοι νέοι πῆραν τόν κατήφορο, νομίζοντας πώς εἶναι ὁ ἀνήφορος πού ὁδηγεῖ στήν ἐπιτυχία. Δέν γνωρίζουν, ἴσως, οἱ ἀφρονες πώς ἡ ἐπιτυχία δέν συναντᾶται σέ καμιά κορυφή. Γιατί ἡ μιά κορυφή ἔχει κι' ἄλλη, κι' ἄλλη, κι' ἄλλη...

Τό θέατρο, ὁ ἥθοποιός ἔγιναν πιά λέξεις πού προφέρονται μέ δυσπιστία. Ἀφήνω τή λέξη θίασος, πού συνοδεύεται μέ ὑπομειδιάματα! Καί τό Κοινό ἀπομακρύνεται ἀπογοητευμένο, μελαγχολικό καί πολλές φορές ἀηδιασμένο.

Μέσα σ' αὐτή τήν ἐποχή ἐκδίδεται ἕνα περιοδικό πού ἀσχολεῖται σοβαρά μέ τήν θεατρική τέχνη. Ὅσοι ἀγαποῦν τό θέατρο ἀνανεώνουν τήν πίστη, τίς ἐλπίδες καί τό σεβασμό τους σ' αὐτό, διαβάζοντας τό θαυμάσιο αὐτό περιοδικό, τό «Θέατρο». Εἶναι μιά σοβαρή προσφορά, ἡ μόνη ἴσως σ' αὐτή τήν ἐποχή τῆς θεατρικῆς ἀποσυνθέσεως.

Δημήτρης Χόρν